

ELIZABETH WEINOVÁ

Rose

pod palbou

COOL
BOO

Rose pod palbou

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cooboo.cz
www.albatrosmedia.cz

Elizabeth Weinová
Rose pod palbou – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

ELIZABETH
WEINOVÁ

Rose
pod palbou

COO
BOO

Kate

MLADÉMU BÁSNÍKOVI

Čas nedokáže ptáku křídlo vzít.
Pták a křídlo nerozlučně padnou k zemi.
Kdo kdy let si zkusí,
ať už ty, či kosi,
neumírá jako každý kdosi.

Edna St. Vincent Millayová

Část první

Southampton

Rose Hoyer Justiceová
2. srpna 1944
Hamble, Hampshire

Poznámky k hlášení o nehodě

Právě jsem se vrátila z pohřbu Celie Foresterové. Dostala jsem za úkol napsat oficiální hlášení o tom, jak se zřítila s tím tempestem, jelikož ona už ho zjevně nenapíše a já viděla, jak se to stalo. A taky proto, že mám pocit, jako bych za to mohla já. Víím, že to nebyla má vina, vážně, teď už to víím. Ale dávala jsem jí instrukce. Obě jsme měly dopravit na místo jeden tempest a já už s ním předtím párkrát letěla. Celia ne. Vzlétla deset minut po mně. Kdyby vyrazila jako první, možná jsme teď ještě mohly být naživu obě.

Takovéhle hlášení jsem ještě nikdy psát nemusela a moc nevím, kde začít. Maddie mi dala takový krásný zápisník vázaný v kůži, abych si to do něj připravila. Myslí si, že pomáhá mít pěkný papír, a bylo jí jasné, že já bych si ho sama nekoupila, protože je stejně jako všechno ostatní teď tak vzácný. Říká, že člověk potřebuje sám sebe něčím uplatit, protože psát hlášení o nehodě je vždycky *hnus*. Sama musela letos v lednu sepsat jedno dlouhé hlášení a dostavit se osobně k výslechu před vyšetřovací komisi. S tím pěkným papírem měla samozřejmě pravdu. Sama jsem taky už popsala několik těch krásných zápisníků v celoplátěné vazbě, které se dají zamknout. Ale nikdy jsem do nich nenaškrábala nic jiného než pokusy o básně. Škoda že to hlášení o nehodě nemůžu zveršovat.

Na Celiin pohřeb přišlo ještě několik pilotů z Pomocných leteckých sborů, zkráceně ATA, ale jedinou dívkou z ATA kromě

mě byla Maddie. Felicyta nemohla přijít – plnila úkol. Byly jsme to my, Celia, Felicyta, Maddie a já, kdo rozdával jahody od paní Hatchové vojákům, kteří se řadili k nástupu do vyloďovacího člunu pro den D. Spřátelilo nás to. Felicyta byla dnes ráno celá ubrečená a vztekle mlátila věcmi. Nejspíš by neměla vůbec letět. Přesně vím, co by řekl táta, pět tisíc kilometrů odtud v Pensylvánii, na Justiceově letišti, kdyby šlo o mě: „Jdi domů, Rosie. Neměla bys letět, když ti pohřbívají přátele.“ Jenomže o předávku těch letadel se někdo postarat musí. *Je přece válka.*

Páni, jak mně už tahle věta leze krkem.

A nemá to konce. Každý den je třeba přepravit nějaká letadla, buď přímo z továrny, nebo ta, která prošla generální údržbou, čerstvě natřená maskovacími barvami či pruhy pro invazi, připravená letět do Francie. Když jsem před třemi měsíci vystoupila z lodi z New Yorku, hodili mě rovnou do vody, ať plavu, a před koncem května už jsem přepravovala spitfiry, skutečná bojová letadla, ze southamptonských továren u letiště Hamble snad do každé základny v jižní Anglii. Měla jsem předtím projít nějakým výcvikem, místo toho jsem ale absolvovala jen pár cvičných letů. Být dcerou muže, který řídí leteckou školu, se mi neskutečně vyplatilo. Létám od dvanácti, což znamená, že jsem toho už nalétala víc než někteří ze starších pilotů, ačkoli mi je teprve osmnáct. Jsem místní benjamínek.

Zhruba týden ode dne D, kdy začala invaze, byl celkem klid. Vlastně si nemyslím, že by se tomu mělo říkat „invaze“, když se jen snažíme dostat většinu Evropy zpět z područí Němců, kteří ji obsadili jako první. Spojenečtí vojáci odpluli do Francie na začátku června a po dobu jednoho týdne se vydávala povolení jen pro vojenské lety, takže my nikam nelétali. V Británii jsou piloti Pomocných leteckých sborů civilisté, asi jako pilotky WASP u nás doma. Druhý týden v červnu jsme si tedy užili klidu. Jenže pak došlo na létající bomby.

Bože, nedokážu ani popsat, jak létající bomby nenávidím.

Němci jim říkají V-1. V jako *Vergeltungswaffe*, odvetná zbraň. Dalo mi dost práce si ten termín zapamatovat, protože mě vždycky

jako první napadne, že to V znamená vendeta. Vendeta I. Jediným účelem těchto bomb je vyděsit lidi k smrti. Nicméně na oko se všichni tváří statečně, v tom jsou Angličané vážně dobří, to se jim musí nechat. Lidé se ty bomby snaží zlehčovat tím, že jim dávají přihlouplá jména. *Svinka* – to zní, jako by to pojmenování vymysleli předškoláci. *Bzučící bomby*, tak jim mohou říkat starší děti. Dopravní piloti jim přezdívali *bezpilotní letouny*, což může znít jednoduše a technicky, ale mně z toho běhá mráz po zádech. Letadlo letící naslepo, žádný kokpit, žádná okénka, žádná možnost jiného než sebezničujícího přistání. Jak můžete vyhrát leteckou válku proti letadlu, které nepotřebuje pilota? Proti letadlu, ze kterého se stane bomba? Naše letadla, myslím ta britská a americká, se kterými u ATA den co den létám, nemají ani vysílačky, natož zbraně. Nemáme žádnou šanci. Celia Foresterová neměla žádnou šanci.

Její pohřeb vedl místní pastor, vikář, jak se jim tady říká, který se s ní nikdy nesetkal. Nazval ji „oddanou pilotkou“.

To přeci *vůbec nic* neznamena. *Všichni* jsme oddaní. Ale abych řekla pravdu, nikdo z nás by nejspíš nepřišel na nic lepšího. Celia byla tak tichá. Do Hamble ji převeleli teprve v květnu, zhruba ve stejnou dobu a ze stejného důvodu jako mě. Aby přepravovala letadla určená pro invazi. Téměř *s nikým* se nebavila. Nebyla to její vina. Měla snoubence u pyrotechniků, kterého o Vánocích zabili. Být nováčkem je dost zlé, i když člověk nemusí truchlit pro svou lásku. Celia tady nebyla příliš šťastná.

Jestli jsem tu šťastná já?

Nejspíš ano. Mám ráda svou práci. *Tolik* jsem si přála sem odjet – ani se mi nechce věřit, že mi v prosinci dali diplom. Skoro jako když Laura Ingalls-Wilderová odešla v patnácti ze školy, aby se mohla stát učitelkou! A teď jsem tady, poprvé v životě v Anglii, nedaleko od místa, kde se narodil táta, a navíc opravdu pomáhám. Jsem *užitečná*. I kdybych neměla strejdu Rogera, který má tak vysoké postavení u královských inženýrů a který mi to celé výrazně usnadnil, našla bych nějaký způsob, jak se sem dostat.

A oproti Celií mám štěstí i v jiných věcech. Nejenom v tom, že jsem pořád ještě naživu, ale i v tom, že jsem se téměř ihned po svém příjezdu seznámila s Nickem a že jsem měla tolik zkušeností s létáním.

Přečetla jsem si ten poslední odstavec a zní tak vesele a nafoukaně a vůbec tak nějak strašně hloupě. Pravdou ale je, že si musím zas a znovu připomínat, že tohle chci dělat, protože už jsem strašně unavená. Všichni jsme hrozně nevyspalí. A nejenom kvůli tomu, že tak tvrdě pracujeme. Můžou za to i ty hrozné létající bomby.

Naše únava už se začíná projevovat. Je toho na nás moc, řekla bych. Nakonec to dopadlo tak, že Maddie a mě pozvali Celiíi rodiče po obřadu na oběd, protože Maddie pořád ještě tiše plakala do kapesníku a ne a ne se zvednout z naší lavice, i když všichni ostatní už odešli, a já tam zůstala s ní a taky trochu popotahovala. Foresterovi byli zajisté dojatí, že na tom krátkém, ponurém obřadu za jejich dceru někdo projevil tolik ryzích emocí, když nikdo další z přítomných ji vlastně skoro ani neznal.

Jenže ve skutečnosti ani jedna z nás neplakala pro Celií. Maddie se mi cestou zpátky ve vlaku přiznala. „Moje nejlepší kamarádka padla v akci, v ‚nepřátelský akci‘, jak se to vždycky píše v nekrolozích, přesně před osmi měsíci. Ani neměla žádnéj pohřeb.“

„*Můj bože,*“ vydechla jsem. Nedokážu si tak úplně přesně představit, jaké to musí být, když vám nejlepší kamarádku zabije bomba nebo střelba. Tak jsem dodala: „To od tebe bylo odvážný, žes na ten pohřeb dneska šla!“

„Při tom obědě u Foresterových jsem si připadala jako *krysa*,“ odvětila Maddie. „Bylo to tak nízký a odporný. Že to jídlo platili a já se snažila vymyslet *cokoli* jinýho, co bych mohla o Celií říct, než že to byla milá holka, ale nikdy se s nikým nebavila.“

„Já vím. Taky mi to tak přišlo. Koukni, Maddie, obě jsme krysy. A já byla ještě sobečtější než ty. Celej den jsem myslela jenom na to zatracený hlášení o nehodě, co musím napsat. Celia v tempestu ještě nikdy neletěla a měly jsme dohromady jenom jeden manuál

a ona si ho s sebou odmítla vzít. A vsadím se, že dokud se ta nehoda nevyšetří, žádná holka už se v tempestu neproletí. A pokud už nás v nich vůbec nenechají létat, bude to stejně tak MOJE CHYBA jako Celiina.“

„Však oni nás v nich létat nechají,“ poznamenala Maddie pohřebně. „Znáš to, zoufalý časy a tak.“

Nejspíš má pravdu. Bojovní piloti potřebují všechny dostupné tempesty. Jsou to ta nejlepší letadla, která máme k dispozici k sestřelování létajících bomb.

Když jsme se s Maddie vrátily na letiště Hamble, Felicyta už na nás čekala. Seděla v rohu velicího střediska, kde přichystala skromnou pohřební hostinu. Nechala na ták nakrájet toustový chleba na malé čtverečky, každý s trochou margarínu a docela miniaturní kapičkou jahodové marmelády. Jednoduché, ale vkusné.

„Nic moc, jako obvykle,“ přivítala nás a pokusila se o úsměv. „Tady jsou šálky na čaj. Bylo to strašný?“

Přikývla jsem a Maddie se ušklíbla.

„Celiina matka nám řekla, ať si rozdělíme věci z její skříňky,“ řekla jsem. „Paní Foresterová nechce nic z toho zpátky.“

Teď jsme se ušklíbly všechny.

„Někdo to musí udělat,“ pokračovala jsem. Maddie nám začala nalévat čaj a Felicyta se zlehka dotkla mého ramene, jako by mi chtěla ukázat nějakou podporu, ale trochu se styděla ji projevit. Věnovala mi takový zvláštní upjatý úsměv a řekla: „Postarám se o Celiinu skříňku. Ty musíš o tý nehodě napsat hlášení, Rosie?“

„No jo, hlášení o nehodě mám napsat já. To mám ale štěstí.“

„Přinesla jsem ti tyhle papíry,“ Felicyta poklepala na kartonovou složku ležící na starém ubruse přehozeném přes stůl. „Zpráva od mechanika, kterej po nehodě prohlížel její letadlo. Dal mi ji dneska ráno, když jsem tam letěla. Než se pustíš do toho hlášení, měla by sis ji přečíst.“

„Je to tajný?“

Musela jsem se zeptat. Dnes je toho důvěrného tolik.

„Ne, není to tajný, ale...“ Felicyta se zhluboka nadechla. „... tys viděla, jak se Celia zřítíla. Říkala jsi, že myslíš, že jí nefungovala křídélka. A v tý zprávě se dočteš proč. Celia narazila do létající bomby.“

A jak si tu teď s tímhle zápisníkem sedím, nevím, jestli vyšetřovací komisi prozradit, k jakému závěru ten mechanik dospěl, protože přesně něco takového by mohli použít jako výmluvu, aby dívkám zakázali létání v tempestech, ačkoli bych se vsadila, že každý muž by udělal totéž, kdyby k tomu dostal šanci.

Felicyta nežertovala. Ten mechanik si myslel, že Celia narazila do létající bomby V-1. A že do ní „nenarazila“ jen tak náhodou. Myslel si, že to udělala úmyslně. Že se ji pokusila poslat k zemi.

Bože, to je šílené.

Když mi to Felicyta nad těmi smutnými čtverečky vzpomínkového toustu pověděla, naštvalo mě to. U ATA se takhle hrdinsky neumírá. Naši piloti umírají *týden co týden* kvůli nějaké poruše nebo kvůli špatnému počasí nebo kvůli tomu, že musejí přistávat na rozbitých ranvejích. Jako třeba při té strašné nehodě, kdy přistávající letadlo uklouzlo na rozbahněném povrchu a převrátilo se, a když se záchranářům podařilo k tomu ubohému pilotovi dostat, byl už *utopený*, uvězněný hlavou vzhůru v kokpitu plném vody. STRAŠNĚ, ale ne hrdinské. Nikdy jsem neslyšela o žádném pilotovi ATA, který by byl sestřelen nepřátelskou zbraní. My nebojujeme. Prostor pro bomby máme prázdný. Když zemřeme, nevy-sloužíme si ani medaile udělované posmrtně. Topíme se v bahně, ztrácíme se na moři, selhává nám motor po vzletnutí.

Takže jsem Felicytě nejdřív nevěřila. Zdála se tou zprávou od mechanika dost přesvědčená, ale já měla pocit, že se jen snaží udělat z Celiiny nehody hrdinskou smrt, ačkoli šlo jen o další poruchu letadla.

„Pozemní protiletadlový zbraně jsou na sestřelování létajících bomb dobrý,“ pokračovala Felicyta. „Ale královský letky tempestů sundají stejný množství létajících bomb, kolik jich sestřelí dělostřelectvo ze země. A Celia letěla v tempestu...“

„Vždyť neměla žádnou zbraň,“ opáčila jsem. „Nebyla vůbec ozbrojená.“ Prokrista, vždyť neměla ani vysílačku. Nemohla během přistávání nikomu ohlásit, co se děje.

„K tomu žádný zbraně nepotřebuješ,“ nenechala se odbýt Felicyta. Zajiskřilo jí v očích. „Ten mechanik říkal, že když člověk letí dost rychle, může létající bombu vychýlit špičkou křídla.“

Naklonily jsme se hlavami k sobě nad maličké ozdobené čtveřky toustového chleba a začaly si špitat jako nějácí spiklenci.

„Slyšela jsem, jak si o tom mezi sebou kluci povídají,“ přiznala Maddie. „Říkají tomu rozplácnout svinku.“

„Polsky to nazýváme *taran*, vzdušnej náraz. Jeden polskej pilot takhle sundal německý letadlo nad Varšavou už první den války! Dělají to i sovětsí piloti, v ruštině se tomu říká stejně. *Taran*. Je to nejlepší způsob, jak ve vzduchu sundat bezpilotní letadlo,“ šeptala Felicyta. „Ještě než dorazí k cíli a je nad mořem nebo volnou krajinou, ne nad Londýnem nebo Southamptonem. Takhle to dělá královská letka s tempesty.“

„Oni jsou ale ozbrojení!“ namítla jsem.

„K *taranu* zbraně nepotřebuješ,“ trvala na svém Felicyta. „Ťuknout do jinýho letadla můžeš i bez nich.“

„Má pravdu,“ hlesla Maddie. „Když se kluci od nás dostanou za létající bombu a sestřelí ji, musí proletět následnou explozí. A to není žádná legrace. Když do ní ale štouchnou špičkou křídla, dokud ještě není nad Londýnem, prostě jenom spadne do nějakýho pole a je klid.“

Nechtělo se mi věřit, že by se Celia mohla o něco takového pokusit během svého prvního letu tempestem. Ale jak jsme všechny neustále opakovaly, vlastně jsme ji neznaly.

„Ty bys to udělala, Maddie?“ zeptala jsem se.

Ona pomalu zavrtěla hlavou. Vypadalo to spíš jako takové *Nejsem si jistá* než rozhodné *ne*. Maddie je velice opatrná pilotka a nejspíš má nalétáno víc hodin než my všechny dohromady. Jako jediná z nás má hodnost prvního důstojníka. Ale v té chvíli jsem si uvědomila, že vlastně ani ji ve skutečnosti neznám.

„Felicitya by to udělala,“ vyhnula se Maddie odpovědi. „Nebo ne, Fliss? Všimneš si na obloze před sebou létající bomby a sedíš v tempestu. Otočila by ses o sto osmdesát stupňů a letěla rychle opačným směrem? Nebo by ses ji pokusila sundat?“

„Ty víš, co bych udělala,“ odpověděla Felicitya s přimhouřenýma očima. „Copak nevěříš, že žena dokáže provést *taran* stejně dobře jako muž? Ty víš, co bych udělala, Maddie Brodattová. Ale já ještě ve vzduchu žádnou létající bombu nepotkala. Ty snad ano?“

„Ano,“ špitla Maddie.

Málem nám s Felicityou vypadly oči z důlků, jak jsme na ni zíraly. Jsem si jistá, že mi spadla čelist.

„V červnu. Týden po tom, co je nasadili. Doručovala jsem zrovna spitfire a zahlídla jsem ji letět mým směrem jenom o pár set metrů níž. Myslela jsem, že je to jenom nějaký další letadlo. Vypadala tak. Jenomže když jsem trochu zakymácela letadlem, vůbec se nevychýlila z kurzu. Pak proletěla pode mnou, jen kousíček ode mě, a já si uvědomila, že to je svinka. Nejsou moc veliký. Vypadají jako příšery bez očí, prostě jen bomby na křídlech.“

Bez pilotů, pomyslela jsem si. Fuj. „A bála ses?“

„Ani ne. Znáš takový to, jak člověku dojde, že něco bylo jenom o fous, vždycky až později? Stalo se to před tím, než jsem zaslechla, že by se je někdo pokusil vychýlit dolů. A beztak jsem neměla žádnou naději ji chytit. Tou dobou, kdy mi došlo, co jsem to vlastně potkala, z ní zbyla už jenom tečka v dálce letící na Londýn. Neviděla jsem, kam dopadla.“

Ani já ještě neviděla žádnou dopadnout, ale slyšela jsem je. Jejich výbuch je slyšet na PADESÁT KILOMETRŮ daleko. Southampton nebombardují tak neúnavně jako třeba Londýn nebo Kent, přesto na nás ty odporné věci padají dost často na to, aby mě ten zvuk děsil. Jako když po poli jezdí velký kombajn John Deere. *Klapy klapy klap*. Pak vyprší nastavený čas, jejich motor se zastaví a pár vteřin je ticho, zatímco bomba padá dolů. A potom se ozve výbuch.

Nerada to přiznávám, ale létající bomby mi nahánějí takovou hrůzu, že kdybych o nich věděla s předstihem, nejela bych sem. Ani

potom, co mi strejda Roger v zákulisí horko těžko vyřídil všechny papíry.

Dál ten mechanik psal, že podle něj si Celia křídlo poškodila během jiné nehody, jiné než při té havárii: „... možný důsledek nárazu do jiného letadla.“ Konkrétně o létající bombě se nezmiňoval. Ale vyplývalo z toho, že na ni myslel.

Při vzpomínce na tu nehodu jsem se znovu celá rozklepala. Zaskočila mě. Poznala jsem, že je něco špatně, to samozřejmě ano, ale nikdy bych nečekala, že Celia tak blízko u země úplně ztratí kontrolu nad letadlem. Seběhlo se to tak naráz. Čekala jsem na ni, abychom se mohly do Hamble vrátit společně.

Chtěla jsem si o tom promluvit s Nickem. Nechal mi vzkaz, bylo od něj hezké, že si o mě dělal starosti, že musím Celii na pohřeb. Sice už bylo po deváté, ale venku ještě bylo světlo. V létě tady mají dvě hodiny světla navíc. Říkají tomu dvojitý letní čas. Vyrasila jsem tedy dolů do vesnice k telefonu a doufala, že Nick není někde na nějaké misi. A že mi jeho domácí nevynadá za to, že volám tak pozdě.

Ta válka je hrozná. Je tady o tolik horší než doma ve Státech. Každých pár týdnů tu někomu zabijí bratra nebo matku nebo dalšího kamaráda. A už teď mám plné zuby těch nedostatků, nikdy žádné máslo, nikdy žádný spánek. Na kombinaci tak tvrdé práce s neustálým strachem a s tím, že všechno obecně je dost *na nic*, jsem nebyla připravená. Jak jsem se na to ale vlastně měla vůbec připravit? Oni v tom žijí už pět let. Zatímco já se koupala v jezeře, hrála školní ligu dívčího basketbalu, stavěla stromové domky pro Karla a Kurta jako hodná velká sestra a pomáhala tátovi s postříkem polí a mámě s přípravou jablečného pyré, Maddie celou tu dobu přepravovala bojová letadla. A když před osmi měsíci zemřela při bombovém útoku nebo něčem jiném její kamarádka, já nejspíš zrovna seděla na hodině tvůrčího psaní pana Wagnera a přemýšlela nad rytmickými schématy.

Je tak zvláštní tady konečně být, tak jině, než jsem čekala.

Nakonec jsem to hlášení o nehodě přece jen sepsala ve verších. (Zřejmě jsem se snažila samu sebe nějak přinutit, abych tu zatra-

cenou věc vytvořila.) Škoda že jsem tu báseň nenapsala o trochu dřív. Bylo by hezké přečíst ji na Celiině pohřbu. Rozhodla jsem se, že pošlu kopii jejím rodičům.

PRO CELII FORESTEROVOU (napsala Rose Justiceová)

Odvážnou dívku
bouře pozřela.
K boji se zkázou
křídla jí stačila.

Chaos a život
společně letí
křídlo na křídlo
jako dvě děti.

Triumf je na dotek
křídla se srazí.
Pilotka tempestu
marně se však snaží.

Když jsem teď konečně pilotkou v ATA, přála bych si být bojovou pilotkou.

5. srpna 1944

Hamble, Southampton

A to bylo taky to první, co jsem Nickovi řekla, když jsem ho dostala k telefonu. Nakonec jsem ho sehnala. Doma nebyl, tak jsem volala na letiště, kde mi řekli, že už je na cestě, ale ještě nedorazil, A NAVÍC má v noci „práci“, takže mi možná nebude moct zavolat zpátky. Byla jsem tak zoufalá, že jsem v té telefonní budce čekala tři čtvrtě hodiny, než dojel na letiště, a mluvili jsme spolu tak dlouho, dokud mi zbývaly nějaké čtvrtáky v pouzdru na cigarety. Za tři týdny zmizí do Francie a já ne.

„Ahoj Rosie, miláčku.“

„Chci létat na tempestech,“ procedila jsem skrz zaťaté zuby. „Chci do akce. Chci být v RAF a drtit létající bomby na padrť.“

Následovalo dlouhé ticho, které mě muselo stát dobrý čtvrták. Možná odtud vychází to rčení, že čas jsou peníze. Tak už něco řekni, nebo nás operátorka přeruší.

Nick konečně chápavě promluvil. „Proč jsi tak krvelačná?“

„Já nejsem krvelačná. Bezpilotní letadlo snad žádnou krev nemá, nebo jo?! Jsem dobrá pilotka. Nejspíš létám tak o pět let dýl než polovina kluků ze stopadesátý perutě. Když mi bylo patnáct, letěla jsem s tátou přes celou Ameriku a měla na starosti veškerou navigaci. Tys nikdy neletěl ani v tempestu, ani v mustangu, ani ve spitfiru čtrnáctce. To já ve všech, už mockrát. Nevezmou mě jenom proto, že jsem holka! Vždyť nám ani nedovolí létat do Francie.“

Rychle školí kluky, kteří mají nalítáno o stovky hodin míň než já jako dopravce zásob a jednotek, ale holky přehlížejí. *Není to fér.*“

Odmlčela jsem se, abych se nadechla. Nick s klidným hlasem odpověděl: „Já si tu dělám starosti, jestli tě pohřeb kamarádky moc nerozhodil, a ty se místo toho chystáš sestřelovat létající bomby. Co se děje, Rose?“

„Jak se dá svrhnout létající bomba?“ zeptala jsem se. „Holky tvrdí, že se dá vychýlit z kurzu.“

Nick se zasmál. Ale pak se zarazil. Já nic neříkala, protože jsem věděla, že přemýšlí. „To nejde,“ řekl nakonec. „Ano, taky jsem o tom slyšel, ale k tomu je potřeba letět v něčem rychlém, nejen v dopravním ansonu nebo ve spitfiru s palivem tak akorát na to, aby člověk doletěl na základnu. Pilot ATA nemůže svrhnout létající bombu V-1.“

„Celia to udělala. Nebo se o to alespoň pokusila. Myslíme si, že právě proto havarovala. Jak to dělají? To se do ní vážně jen ťukne špičkou křídla? Polští piloti pro ten manévr mají speciální výraz. *Taran*. Vzdušnej náraz.“

Další dlouhá pauza. Ještě než nás spojili, naházela jsem do telefonu celý obsah svého cigaretového pouzdra. Poté, co jsem do něj nacpala těch třicet obřích čtvrtáků, jsem si připadala jako někdo, kdo zahodil celý pirátský poklad. Bez ohledu na tarif to vydalo na víc jak desetiminutový hovor. Nechtěla jsem, aby nás přerušili.

Operátorka náš hovor pravděpodobně poslouchala. A Nickova práce byla navíc dost tajná. Nechtěla jsem ho dostat do potíží.

„Ne,“ hlesl konečně. „Pro boha svatého, Rose, to nezkoušej. Zabiješ se. To udělala Celia? Dobrý bože na nebesích. Ve skutečnosti se jich nemáš ani dotknout. Svinka je sakra dobře vymyšlená bomba, ale ne sakra dobře vymyšlené letadlo. Je nestabilní, a když se ti podaří dostat špičku křídla tak deset centimetrů pod její křídlo, narušíš tak proudění větru a dojde k poklesu vztlaku. Musíš ale letět dost rychle na to, abys jí stačila, a stejně při dopadu vybuchne. Slíbíš mi, že to nebudeš zkoušet?“

Tentokrát jsem mlčela já. Protože to jsem slíbit nemohla. Nejspíš k tomu nikdy nebudu mít ani příležitost, ale kdyby náhodou ano, jsem lepší pilotka, než byla Celia.

„Rose, miláčku?“ ozval se Nick. „Já taky nejsem bojový pilot. Slouží i ti, kdo stojí, čekají.“

Aby se trochu předvedl, citoval Miliona. Nick dobře ví, že mám ráda poezii.

„To je pitomost, Nicku, a ty to víš,“ odsekla jsem rozzlobeně. „Ty jenom tak nestojíš a nečekáš. Ty shazuješ...“ Vzpomněla jsem si na operátorku a spolkla slova, která se mi drala na jazyk. Já nemám vědět, co Nick dělá, a ani toho o tom moc *nevím*. Ale přítel Maddie patří ke stejné peruti – tak jsem se s Nickem seznámila – a po čase člověk něco pochopí. Poslední dva roky převáželi do Francie špiony a sabotéry a plastickou trhavinu a samopaly, tajné zásoby na den D.

„Ale jsi v přední linii,“ nenechala jsem se odbýt.

Na druhé straně se rozhostilo dlouhé provinilé ticho.

„Aha, takže ty *vážně* jsi v přední linii,“ uhodla jsem rozčileně. „Cože? Takže tě převelí, že ano, teď, když se znovu přesunula? Nebo nechají Speciální královskou leteckou perut dělat obyčejné poslíčky, aby nemuseli do Evropy posílat i civilní piloty ATA?“

„Letka bude převelena,“ prozradil mi Nick opatrně.

Neptala jsem se kam. Beztak by mi to býval neřekl.

„Daleko?“

„Ano.“

„Aha.“

To znamená pryč ze Spojeného království. Možná do Středomoří.

„No...“ zaváhal Nick. „Tři dny před odjezdem dostaneme volno. Není to moc, ale i ty tam budeš mít dva dny volna. Mohli bychom se vzít.“

Stydím se, ale musím přiznat, že mě to rozesmálo.

Byla to taková hloupost. Nick je sladký a zábavný a milý a odvážný, a když jsme spolu, tak hezky se s ním povídá a je tak pyšný,

že jeho přítelkyně je pilotka – „Vypadá jako Katharine Hepburnová a létá jako Amelia Earhartová,“ – takhle mě představil svým rodičům. V obou případech přeháněl, ale jak já se dmula radostí a rozpaky, když to řekl! Ale zatím jsme ještě ani nebyli na žádném pořádném rande, nešli jsme tančit ani do kina, ani nic podobného. Vždycky akorát zhltneme oběd v nějaké hospodě nebo do sebe kopneme šálek čaje v kavárně na nádraží za Portsmouthem, kterou máme oba na půl cesty. Je tak *těžké* najít si pro sebe nějaký čas. Maddie se svým přítelem Jamiem povečeří u něj na letecké základně tak jednou za dva měsíce. A když jsme poslední měli s Nickem oba volno současně, musela jsem mu dát košem, protože jsem jela na výlet se strejdou Rogerem a tetičkou Edie. Samozřejmě mě ani na vteřinu nenapadlo, že bych dala košem strejdivi – mám vůči němu dluh, myslím morální, za to, že mě sem dostal. Nick to nechápe. Ví, že ho to ranilo.

A teď jsem ho ranila znovu, když jsem se vysmála jeho žádosti o ruku. Snažila jsem se mu to vynahradit příslibem, že spolu strávíme jeden celý den. Jeden nezapomenutelný den jen pro nás dva, než odjede.

Rozčiluje mě to. *Proč* to musí být právě takhle, pro nás pro všechny, pro celou naši generaci? Proč spolu mladý pár může být jenom tehdy, když se vezme? Žádné líbánky, žádné květiny ani šampaňské, protože zahrady jsou plné zelí a tuřínů a z Francie je válečná zóna? Žádné krásné hedvábné šaty, pokud se vám nepodaří ukrást nějaký padák? Ne. Ví, že bych se jen tak zčistajasna nevdala, ani kdyby nebyla válka. Nikdy bych se nemohla vdát bez toho, aby mě táta provedl uličkou, nemůžu mu o tom dát vědět jen telegramem.

A takové to je pro každou mladou dvojici. Všichni panikaříme, že nám partnera příští měsíc nebo příští týden nebo zítra zabijí. Všichni panikaříme, že pokud to neuděláme hned, už k tomu nedostaneme příležitost. Ale mně je to fuk. Nenechám si život ovládat válkou.

I Maddie se rozesmála, když jsem jí o té Nickově nabídce pověděla.

„Já vím, kde na ten nápad přišel,“ usmála se. „Dvanáctého srpna si беру Jamieho. Příští týden!“ Znovu se od srdce zasmála. „To je celý Nick. Je jako štěně. Odmítlas ho, nebo ne, Rosie? Chudáček malý. Víš co? Dám ti pro něj skvělou výmluvu. Řekni mu, že už máš něco domluveného, a pojď mi za družičku!“

„Cože? Já? Vážně?“

Překvapilo mě to a velice potěšilo, ale ta moje reakce byla hodně netaktní. Její mrtvá kamarádka nemůže, no ne? A já jí to jen připomněla.

A samozřejmě že půjdu.

Zeptala jsem se jí, jestli neví, kam budou Nick s Jamiem převeleni, a ona se na mě tak zvláštěně podívala.

„Mlčení zachraňuje životy.“

Já opravdu vím o věcech, o kterých bych vědět neměla. Víím toho spoustu o tom, co dělá strejda Roger, protože tetička Edie mi o tom vypráví. Přitom ani ona o tom nemá vědět. Někdy je mi to trochu nepříjemné, ale říkám si, že to berou tak, že mě udržují ve stavu pohotovosti. Když strejda potřebuje někam letět, vždycky chce mě. Felicity přijde vtipné, že tak důležitý muž chce létat jen s ubohým třetím důstojníkem, který je navíc holka! Právě teď buduje ve Francii pontony, zatímco se Spojenci proboujávají do vnitrozemí. Dalším milníkem v postupu bude překročení Seiny. A potom Paříž.

Od té Celiiny nehody uběhl už týden. A já odevzdala svou zprávu. Nakonec jsem ji nenapsala na krásné zlatě lemované stránky, protože když jsem ji smolila, neměla jsem tehle zápisník s sebou. Den po jejím pohřbu jsem kvůli špatnému počasí uvízla na celý den na letišti RAF v Maidaundu. Domů jsem nemohla, jelikož tam čekal jeden strašně důležitý tempest – jak jinak – který jsem měla doručit na opravu, jakmile se viditelnost zlepší dost na to, aby se dalo vzlétnout. Trochu ironické a děsivé strávit celý den sepisováním hlášení o Celiině nehodě a pak vzlétnout připoutaná k nějakému rozbitému tempestu. V čelním skle mu zela obří díra. Jinak byl naprosto v pořádku, ale FÍHA, jak v něm fičelo! Dokonce

i s leteckou kuklou jsem měla pocit, že mi během letu omrzl obličej. Naprosto mi ztuhl. Pravda, letěla jsem tisíc metrů nad zemí rychlostí tři sta šedesát dva kilometrů za hodinu, ale ani ve snu bych nevěřila, že je srpen. Tohle léto je vážně chladné.

Když se chce člověk dostat přes hrabství Kent, nezbyvá než letět tak vysoko, aby se vyhnul balonovým barážím, které tam mají rozmístěné, aby zachytily nějaké létající bomby.

Nepřestává mě udivovat, jak krásné balonové baráže jsou. Nemůžu o tom ani s nikým mluvit, všichni myslí, že jsem blázen. Ale když jste ve vzduchu a nebe nad vámi vypadá jako moře šedé mlhy a zem pod vámi se celá zelená, ty stříbrné balony plující prostorem se pohupují ve větru jako hejno velryb. Jsou velké jako autobus a já z nich mám stejně jako každý další pilot zdravý strach, protože jejich kotvicí lana jsou samá výbušnina a mají se do nich zamotat nepřátelská letadla. Seshora ale vypadají kouzelně, jako velké stříbrné bubliny vznášející se k nebi.

Neuvěřitelné. Je prostě *neuvěřitelné*, že si něčeho takového dokáže člověk všimnout, když má obličej tak zmrzlý, že už ho ani necítí, a je si naprosto vědom toho, že je obklopen smrtí a že jedinou možností, jak zůstat naživu, je vydržet dující víchř a držet správný kurz. A přesto je obloha nádherná.

7. srpna 1944

Dámský salonek, letiště Prestwick, Skotsko

Právě čekám, až se strejda Roger vrátí z nějaké schůzky. Rozhodla jsem se, že bude dobré vzít si s sebou tenhle zápisník pro případ, že bych zase někde uvízla, stejně jako před týdnem v Maidsendu, abych se měla jak zabavit. Dostat se sem stálo za to. Museli jsme proletět krupobitím, které se zničehonic rozbouřilo. Znělo to, jako bychom měli oba hlavu ve kbelíku, na který padaly kameny. Nevím, jestli už jsem někdy během letu měla takový strach.

Strejda se tvářil klidně. Seděl vzadu, držel zpola vykouřenou cigaretu a nohy měl natažené na sedadle druhého pilota. Letěli jsme v proctoru, to není zrovna velké letadlo. Spolu s tím krupobitím se do nás pustil i vítr, který s námi pohazoval, takže mě strejda nešťastnou náhodou kopl. „*Dal by sis prosím nohy na zem?*“ vyštěkla jsem našťvaně.

Fascinující, co s vaší morálkou udělá krátký, ostrý, ihned uposlechnutý rozkaz. Byla jsem naprosto odhodlaná nedat na sobě znát, jak moc mám nahnáno! A on už si po zbytek letu nohy nenatáhl.

Poté, co jsme přistáli a já sjížděla z ranveje, jsem se mu omluvila. „Promiň, tentokrát to vážně házelo.“ A když jsem vypnula motor, natáhl se mi přes rameno a potřásl mi rukou.

„Jsi zatraceně dobrá pilotka, Rosie,“ pochválil mě. „Děláš tátovi vážně čest. Nahoře jsem si chvilku myslel, že do nás střílí kulomet!“

Zhluboka jsem se nadechla a konečně zařala pěsti, abych z nich dostala to napětí. Táta mi nikdy nedovoloval pevně se držet kniplu. Vždycky chtěl, abych ho ovládala jen jedním prstem, abych si procvičovala „jemnou práci“. Teď už to tak dělám automaticky, ale je to skvělý pocit, stisknout po takovémhle letu pořádně ruce v pěst. „Takhle zní střelba z kulometu?“ zeptala jsem se.

„Jo, dost podobně! Copak sis nevšimla, jak se zuřivě rozhlížím kolem po tom messerschmittu, který to do nás šije? Myslel jsem, že jsme to koupili! Ale že nepůjdeme k zemi bez boje...“

Zvedl ruku. A v ní držel *pistoli*. A já si myslela, že se vůbec nebál.

„Propána, strejdo, vždyť to bylo jenom špatné počasí!“

„A právě to zabije nejvíc pilotů ATA, ne? Tys zachovala chladnou hlavu a dostala nás bezpečně dolů. Vždycky říkám, že žádnému jinému pilotovi bych kontrolu nad svým letadlem nesvěřil. Samozřejmě kromě tvého táty!“ Zasmál se, rozepnul si pásy a pistoli odložil. „Připravena vzít mě někdy brzy do Francie?“

Otevřela jsem dvířka. „Strejdo Rogere, jestli se ti podaří nějak zařídit, aby mi dali povolení odvézt tě do Francie, tak jsi vážně královský inženýr. Žádného pilota ATA tam ještě nepustili. A až se k tomu rozhoupou, budou to jen muži.“

Strejda Roger si znechuceně odfrkl. „Americké ženy byly na plázech v Normandii už čtyři dny po dni D. Armádní ošetřovatelky, statečný holky, nesly si všechny svoje věci stejně jako chlapi. Teď už jsou na frontě nebo hned za ní. Víím, že vy jste ‚civilní‘ pilotky, ale v letadle můžeš alespoň pláchnout domů hned potom, co mě vysadíš!“

„Teď teprve zpíváš pěknou písničku, strejdo Rogere!“ Vylezla jsem ven na křídlo a natáhla se zpět dovnitř, aby mi mohl podat věci. „Když zataháš za ty správné provázky, jsem připravená vyrazit.“

Vlastně si nemyslím, že by za takové provázky mohl zatahat. Ale dává mi to takový hřejivý a příjemný pocit, že si myslí, že může, a že by to tím pádem mohl vážně zkusit.

14. srpna 1944

Letiště Hamble, Southampton, Hampshire

SVINKOVÁ NEVĚSTA / BOMBOVÁ ULIČKA

(Básně Rose Justiceové. Ještě nenapsané.)

Jenom se mi líbí ty názvy.)

Maddie dostala na svou svatbu dva dny volna, ale já ne, takže dostat se do Skotska pro mě byl tak trochu maraton. Podařilo se mi to vměstnat do programu v podobě série letů na sever, odkud jsem se pak vrátila vlakem společně s Maddie. Všichni se snažili, co to šlo, skoro se stavěli na hlavu, aby zajistili, že dostanu ty správné lety, které mě dopraví až do Aberdeenu a umožní mi zůstat tam přes noc. Dělal to hlavně kvůli Maddie. Naštěstí spolupracovalo i počasí. Jinak je celé léto příšerně. Dokonce i Britové tvrdí, že takhle strašné to většinou nebývá. Nízká oblačnost poskytuje skvělé krytí létajícím bombám, zato nulovou viditelnost pro živé piloty a pozemní ostřelovači nevidí, na co střílejí.

Když jsme se s Maddie den po svatbě vracely vlakem, bylo jako obvykle zataženo. Chuděra, mohli spolu s Jamiem strávit jen jednu noc. Maddie byla sice ve Skotsku na dvě noci, ale ta před svatebním dnem se nepočítá, protože to ještě spali každý v jiném pokoji!

Vdala se do jiného světa. Jamie je synem nějakého hraběte a jeho rodina žije na opravdovém venkovském hradě. Už se nejmenuje Maddie Brodattová, ale vážená paní Beaufort-Stuartová! Beaufort-

-Stuartů je hodně. Jamie je jedním ze šesti dětí, ačkoli válka jejich počty snižuje. Ach jo. Jeho nejstarší bratr padl v červnu v Normandii a mladší sestru mu zabili minulý rok. To ona byla Maddiinou nejlepší kamarádkou a právě díky ní se Maddie s Jamiem seznámila.

Nechápu, jak to lady Beaufort-Stuartová zvládá, vážně to nechápu. Vzala si k sobě *osm* dětí, samé kluky, kteří byli evakuováni z Glasgow před bombardováním. (Na svatbu si všichni oblékli kilty, které jim půjčili Beaufort-Stuartovi.) Před svatbou ta banda zatarasila dveře do kostela a odmítla pustit kohokoli dovnitř, než je ženich vyplatí, což Jamie houževnatě odmítl s tím, že pokud se mu podaří kopnout jejich fotbalový míč přes celý kostel, dostane výjimku a poplatek nebude muset platit. A taky to za velkého jáсотu a všeobecného veselí dokázal. Maddie jim ale stejně každému dala šestipenci. Oni se jí pak pokusili do kostela donést, ale to už zasáhl Maddiin dědeček, nabídl jí rámě a důstojně ji provedl uličkou.

Jamieho rodina o svých zemřelých moc nemluví. Byli tak šťastní, že mají co slavit, skoro až zoufale. Koneckonců tam byly růže i šampaňské. Mají nádhernou růžovou zahradu, jako tu u hotelu Hershey, a nemuseli se jí ani vzdát kvůli zelenině, protože vlastní tolik pozemků, že by je zahradníci nedokázali všechny obdělávat. Takže svatební kytice byla z jejich vlastní zahrady. A šampaňské s sebou zase přivezl Jamie z jedné ze svých tajných zvláštních misí.

Kostel, ve kterém proběhl obřad, je součástí panství. Taková maličká stará kaple vybudovaná z místních kamenů. (Takže Jamie ten fotbalový míč nemusel kopnout zase tak vysoko.) Maddie držela svatební kytici z bílého vřesu a růžových a žlutých damascénských růží. Jamie měl na sobě kilt ze stejného tartanu jako těch osm kluků a košili RAF. Maddie se oblékla do uniformy ATA. (A já taky.)

Její dědeček přivezl sklenici na víno po své matce z Ruska a Maddie s Jamiem ji použili místo tradičního skotského poháru na první společný přípitek na oslavě. Pak ji podle dědečkových instrukcí naschvál rozbili. Nebyla to sice židovská svatba, ale Maddiini prarodiče jsou Židé a rozbití skla patří k tradičnímu obřadu.

Lady Beaufort-Stuartová byla poněkud šokována, že si pan Brodatt *přál*, aby rozbili sto let starou ruskou sklenici, která patřila jeho vlastní matce. On ale opáčil: „Nechci, aby ji místo toho dostaly Hitlerovy svinky.“

Maddie neházela kytici. Beztak bych ji tam mohla jít chytat akorát já a obě jsme věděly, co si *o tom* myslím. Místo toho ji položila pod rodinnou pamětní desku v kostele, do které bylo vyryto i jméno její kamarádky. Jméno jejich nejstaršího bratra tam ještě nebylo, ale od dívčiny smrti už uběhl skoro rok. Pod jménem stála i data jejího narození a úmrtí. Brali se na její narozeniny, dvanáctého srpna.

To se mi líbí. Protože teď budou mít alespoň v ten den každý rok důvod k oslavě, nový důvod a dobrý důvod, místo toho, aby se pokaždé jen cítili hrozně.

O zemřelé dívce nepadlo během svatby ani slovo, ale Maddie se o ní zmínila, když jsme spolu jely zpátky vlakem. Když jsme obdivovaly její snubní prsten. Byl vyroben v devatenáctém století z francouzského růžového zlata, do kterého je vsazený čtvercový rubín obložený malými perlovými trojúhelníčky. Patřil Jamieho prababičky a předával se celé generace, až ho dostala jeho sestra a Jamieho rodina ho teď darovala Maddie.

„Strašně ho zbožňuju,“ řekla Maddie. „Protože je v něm kousek Julie i Jamieho i jejich úžasně matky. Budu ho mít neustále u sebe. A za padesát let, pokud budu ještě naživu, se už stane mou součástí. Patří nám všem a oni jsou mou součástí. Taky se mi líbí, že je z Francie. Rodina jejich matky pochází z Francie a oni všichni bojují za Francii stejně jako za Británii. Jako Julie...“

Najednou Maddie zmlkla. A v tom mi to *došlo* – ona chtěla, abych to pochopila. Její kamarádka padla ve Francii. Musela dělat špionku nebo sabotérku nebo tak něco. Maddie je velice diskrétní, ale k té tajné části války má blíž než jiní piloti ATA. Dost často létá speciální lety, jako když já létám se strejdou Rogerem, až na to, že její pasažéři jsou inkognito. Neptám se na ně. Víím, že by mi o nich nic neřekla, ani kdybych se vypytovala.

Jméno její přítelkyně Julie je vyryto do pamětní desky ve Skotsku, ale v tom kostelíku pohřbena není. Maddie říkala, že ani neměla pohřeb.

„Víš, jak zemřela?“ zeptala jsem se.

„No jistě,“ odpověděla Maddie. „Vím to. ‚Zabita při akci‘ znamená, že to víme naprosto přesně. Ale často si říkám, že by bylo ještě horší, kdybych to nevěděla. Kdyby nedošlo k boji, nacisté by ji v noci odvezli do koncentračního tábora a nikdy bychom se o tom nedozvěděli. To by bylo horší. Zdá se to nemožné, ale skutečně by to bylo horší. Dnes bychom pořád nevěděli, co se s ní stalo, ani po osmi měsících, a to ještě neskončila válka. Jak dlouho by trvalo, než bychom to zjistili? Podařilo by se to *vůbec* někomu zjistit?“

Když na to myslím, cítím se strašně. Dala jsem se do psaní stejně jenom proto, že bych chtěla Maddie složit k svatbě nějakou báseň. Ale jde to těžko, když se ta svatba odehrála uprostřed války. Maddie je svinková nevěsta. Ne z těch „obvyklých“ důvodů, jako že by se při odříkávání slibů s Jamiem ani neslyšeli přes hukot blížící se bomby nebo že bychom se všichni báli, aby ve svatebních šatech stihla doběhnout do krytu. Kdyby nám dělalo starosti tohle, jen bychom si uvolnily uniformy. Ale vesnice Castle Craig je velice tichá. Ne. Maddie je svinková nevěsta, protože část odpoledne po svatbě strávila vleže na podlaze londýnského autobusu v naději, že na ni nespadne létající bomba.

Londýn je plný skleněných střepů. Střepů a prachu. Podle hromady střepů se dá poznat, kam spadly bomby. Ty hromady pořád rostou a rostou, až za nimi spatříte díru v zemi tam, kde dřív stával nějaký dům nebo obchod. Další hromady suti jsou nahnuty kolem domů, které ještě stojí, jen na chodnících jsou udělané malé cestičky. Myslela jsem, že okolí Southamptonu je na tom bídně, ale z Londýna zbyla jen zničená pustina. Během výbuchů přišly všechny stromy o listy, takže to tam vypadá jako v zimě. Na domech se zborcenými střechami a vymáčenými okny tu a tam visí cedulky s nápisem STÁLE OBÝVÁNO, které mají lidi odradit od rabování.

Trať vedoucí ze Skotska do Southamptonu byla zasažena, takže náš vlak odklonili na jinou kolej a musely jsme vystoupit v Londýně a jet autobusem na nádraží Charing Cross, kde jsme nasedly do dalšího vlaku, který jel nějakou objížďkou. Autobus neměl v oknech žádné skleněné výplně. Vyndávají je záměrně. Lidé raději sedí ve větru, než aby riskovali, že jim sklo vybuchne do tváří. Během jízdy nám nad hlavami přeletěly dvě létající bomby V-1. Jedna z nich prosvištěla těsně nad střechami domů. Řidič akorát přidal plyn. Řekla bych, že mu ani nic moc jiného nezbývalo! Kolem nás se ozývala palba z protiletadlových kulometů z dost velké blízkosti. Všichni pasažéři včetně mě a Maddie zalehli pod sedadla a schovali hlavy.

Hned naproti mně ležel malý chlapeček, nemohlo mu být víc jak tři roky. Celou dobu jen zděšeně křičel: „Na autobus ne! Na autobus ne! MAMI MAMI NA AUTOBUS NE!“

Jeho matka nemohla nic dělat. Tak ho pořád pusinkovala a šeptala mu do ouška: „Ššš, ššš.“ Ale on křičel dál a dál a poslouchat ho bylo ještě strašnější než poslouchat klapání bomby letící nad námi. Strašné slyšet tak malé dítě tolik vyděšené a nemoci jeho strach nijak zahnat, protože to, čeho se bojí, je *skutečné*.

A Maddie na tom byla *úplně stejně špatně*. To mě překvapilo. Vždycky vypadá tak sebejistě a o tolik starší než já. A teď ležela vedle mě, hlavu si objímala rukama, celá se třásla a plakala.

Když to klapání ustalo, nevěděli jsme, jestli proto, že už ho ani nemůžeme slyšet, nebo proto, že tu bombu sestřelily kulometry, nebo proto, že na nás právě padá.

„Počítej... začni počítat...“ zašeptala ta mladá maminka svému chlapečkovi. „Až napočítáš do třiceti, budeš v bezpečí...“

Objala jsem Maddie kolem ramen, ona se ale stále ještě třásla a kryla si hlavu. Podívala jsem se na to dítě a oťrela jsem se přitom vlasy o špinavý spodek autobusového sedadla. Přestala jsem si dělat hlavu s bombou a jenom jsem si přála, aby dopočítal až do třiceti.

„Dvacet pět... dvacet šest... dvacet sedm... dvacet osm... dvacet devět...“

Dopočítal, úplně triumfálně.

„Třicet!“

Všichni v autobuse se roztleskali.

Pak jsme se pomalu zvedli a oprášili si oblečení, protože se nic nestalo a připadali jsme si trochu hloupě, že se tam válíme na podlaze, zatímco autobus se žene prázdnými nedělními ulicemi.

Maddie měla na uniformě pořád ještě připnutou kytičku vřesu a růžiček ovázanou tartanovou stuhou. Vlastně to byla součást obřadu, připnuli jí rodinný tartanový vzor. Ty kytičky byly celé zválené a polámané. Když jsme se potom znovu posadily, zašeptala: „Já si nejspíš děti nepořídím dřív, než tuhle válku vyhraje. Ne, že by to bylo pravděpodobný! Jakmile jsme si lehli, oba jsme okamžitě usnuli. Protože jsme pořád tak unavení. Třináct dní ve službě a jenom dva dny volna a spitfiry lítají sem a tam tak rychle, jak je jenom továrny dokážou chrlit.“

Přikývla jsem. Já byla tak unavená, že jsem usnula ještě v uniformě. Ale alespoň punčochy a blůzu jsem si sundala. Americká lenora!

„Navíc Jamie teď stejně odjel do... prostě odjel,“ dokončila Maddie posmutněle.

Na nádraží Charing Cross jsme se dostaly živé a zdravé. Jezdit přes Charing Cross je hrozné, když člověk moc dobře ví, že to je úplně střed Londýna a nejspíš i hlavní místo, které se Němci snaží trefit. Mně ale přišlo nejděsivější to, co se stalo, když jsme vystoupily z vlaku na nádraží v Hamble. Šly jsme podél vedlejší koleje, kterou jezdily vlaky na letiště každý den kromě neděle (ano, v neděli večer jsme se pěšky vracely na letiště, jelikož technicky vzato jsem ten den pracovala a světlo mohlo být klidně ještě pět hodin), a o zeď kolem kolejí se opíralo pár dětí a něco křičely. Když si nás všimly, provinile se postavily do pozoru, ale jejich kamarád, který na tu zeď vylezl, aby se dostal na druhou stranu kolejí, si neuvědomil, že tam jsme, a prozradil se křikem.

„Hej bando, mám tady další, ale budu zase potřebovat Robův nůž, abych mohl přeřezat tyhle dráty!“

Děti zkameněly. Nejspíš jsme v uniformách vypadaly hrozně oficiálně, hlavně Maddie se svými zlatými frčkami prvního důstojníka. Kluci o pár kroků couvli. Jeden z nich se přiblížil ke stěně a zkusil upozornit kamaráda. A to mě přimělo jít se podívat na druhou stranu, abych viděla, co tam ten kluk dělá.

On tam rozebíral bombu.

Plnil skautskou povinnost. Šlo o létající bombu, která nevybuchla. Někdy jim předčasně dojde palivo a ony jen doplachtí k zemi a občas prostě nevybuchnou. Byla daleko menší než tempest, nebo dokonce i spitfire, skutečně nic víc než jen bomba na křídlech. Než se zaryla do holé půdy na okraji železnice, vyvrátila několik mladých stromků. A teď ležela na břiše hned vedle kolejí, bez jednoho křídla a s velkou dírou v trupu v místech, kde narazila do stromků. Její vnitřnosti ležely všem na očích, jako by tam čekaly, až dorazí malí kluci lačnicí po suvenýru.

Musela tam dopadnout před chvílí, jinak by už dráhy povolaly pyrotechniky, aby ji odstranili. Ten klučina, který chtěl Robův nůž, tam stál s lesknoucím se vypouklým kusem kovu v rukou. Vypadalo to jako plechovka od polévky, na které jen chyběla etiketa. A jak říkal, k vnitřku bomby byl ten kus kovu připevněný několika dráty.

„Našel jsem rozbušku!“ křičel triumfálně, načež si všiml, jak na něj s Maddie s otevřenými ústy zíráme.

Rozhlédl se kolem – nebylo kam se schovat. Tak se natáhl po drátech v letadle, jako by se je chystal vytrhnout.

Maddie odhodila svůj kufr a začala šplhat na zeď. „*Netahej za to! Ani se nehni! Jenom tam v klidu stůj...*“

Já byla rychlejší. Neměla jsem kufr, měla jsem jen služební batoh přehozený přes rameno.

„*Nepouštěj to...*“

To už na mě Maddie křičela. „*Ať to opatrně položí! V rozbušce je elektrický napětí a některý jsou načasovaný tak, aby vybuchly až po dopadu!*“ Už seskočila ze zdi a běžela přes koleje tak tři kroky za mnou. „*Jen ta rozbuška by ti mohla urvat všechny prsty, ty pitomče, i bez té tuny výbušnin, ke kterým je připojená!*“

Kluk už se ani nehnul. Tu rozbušku neupustil. Místo toho mi ji v obou dlaních podal. Vzpomínám si, jak mě v tu chvíli napadlo, že tohle je od Boha a vesmíru obecně vážně nefér, protože jsem si tu rozbušku musela od něj vzít. Doběhla jsem k němu první, takže byla moje.

Na vteřinu jsme tam jen tak stáli, malý kluk a velká holka, a svírali mezi sebou tlukoucí srdce létající bomby V-1.

Ten stříbrný válec na sobě měl vyryté sériové číslo a jméno výrobce: RHEINMETALL.

Neuvěřitelné, že něčí prsty složily tuhle ničivou věc dohromady, vložily do ní křehkou rozbušku, napojily dráty a zašroubovaly za ní víko a ona teď byla naprosto vyvážená a připravená urvat prsty mně. Nebo tomu klukovi.

Velice opatrně jsem si ji od něj vzala.

„A teď mazej,“ hlesla jsem posmutněle, protože jsem byla přesvědčená, že to nemůžu přežít.

Když mi ji podával, dráty z ní jednoduše vypadly. Nejspíš byly rozpojené celou dobu. Když ta rozbuška vybuchne, tak tím aspoň neodpálí i bombu.

„*Tak už padej!*“ zařvala jsem na toho kluka.

A on se rozběhl zpátky přes koleje. Co se mě týče, mé tělo jednalo za můj naprosto zamrzlý mozek. Vycouvala jsem z toho kráteru a mrštila rozbuškou pryč od bomby i železnice kamsi do řídkého seschlého křoví rostoucího podél kolejí.

Trefila nějaký mladý buk s malou dírou ve kmeni a prásk. Kolem stromu se rozlétly kousky kůry a kmen se zlomil vejpůl, jako by ho zasáhlo tornádo. Nebyl to velký výbuch. Ale všichni jsme ho viděli. Maddie se krčila vedle troskek létající bomby a rukama si kryla hlavu stejně jako předtím v autobuse.

„Tak pojď, Maddie, jdeme,“ řekla jsem.

Pak jsem ji odtáhla přes kolejiště a tu malou kamennou zídku zpět. Samozřejmě že jsem si o tu zeď roztrhla sukni až teď, kdy už nám nic nehrozilo, a ne když jsem uháněla k tomu klukovi, aby nevyletěl do povětří! A co bylo ještě neuvěřitelnější – nebo možná

naprosto očekávatelné, když se nad tím zamyslím a vezmu v potaz těch deset let zkušeností s nezvladatelnými mladšími bratry Kurtem a Karlem – ti tři kluci tam pořád ještě stáli, jako by zapustili kořeny do země. Zírali na ten výbuch s doširoka otevřenýma fascinovanýma očima.

„Vybuchlo by mi to v ruce, slečno?“

„Co já vím? Možná! Tak pojdte, musíte oznámit, co jste našli. Půjdete s námi na letiště a podáte tam opravdový hlášení. Tak šup šup!“

Maddie se dala dohromady a jala se kluky nahánět na cestu. „Jdeme, jdeme, jdeme!“

Kluci se našim rozkazům nijak nebránili a uctivě si mě prohlíželi. „Neházíte jako holka,“ prohodil jeden z nich.

„To proto, že jsem na škole hrála softball. To je něco jako baseball. Nebo kriket, trochu. Žádná z nás neházela jako holka.“

„Jste z Ameriky?“ zeptal se ten kluk, který rozbušku vytáhl, a ukázal na nášivku USA na mém rukávě.

„No ano.“

„Jste na to pyšná?“

Drzej spratek.

Nad odpovědí na tuhle otázku jsem se musela zamyslet.

„Ano,“ řekla jsem po chvíli. „Ano, jsem.“

„A ta bomba je už teď mrtvá, slečno? Mrtvá svinka...“ všichni tři se zahihňali. „Tak to dělají pyrotechnici, vyndají rozbušku a...“

Zaváhala jsem. O bombách toho moc nevím. Ale Maddie řekla: „Poslouvejte, ta mrtvá svinka je pořád ještě plná TNT, a kdyby ta rozbuška byla vybuchla uvnitř letadla, vy a nejspíš i my bychom vyletěli do vzduchu. Co jste si mysleli, že si budete hrát na pyrotechniky?“

„Viděli jsme, jak padá!“ pustil se jeden z nich nadšeně do vysvětlování a ostatní se začali nezadržitelně zubit. „Nejdřív jsme ji slyšeli a běželi jsme k železničnímu mostu. Rob s sebou měl tátův dalekohled...“

(Šílené děti.)

„... a došlo nám, že míří *přímo na nás*, tak jsme zalehli k té zdi u cesty a čekali, dokud jsme ji už neslyšeli, protože jsme si mysleli, že je najisto po nás!“

Pořád ještě byli bílí jako stěna, ale úplně nejvíc ze všeho si to *užívali*. Desetiletí kluci jsou *šilení*.

Dovedli jsme je až na letiště a přivolali místního náletového dozorce. Jednal s těmi kluky moc mile, dokonce je vzal s sebou, aby mohli z bezpečné vzdálenosti sledovat uzavírání cesty i železnice, aby bylo vše připraveno, až dorazí pyrotechnici a začnou čarovat.

„Musí tvůj strejda Roger řešit i nevybuchlé bomby?“ zeptala se Maddie, zatímco sledovala, jak odcházejí. „On je u královských inženýrů, ne? Stejně jako pyrotechnici.“

Na to jsem nikdy nepomyslela. Prostě jsem jen předpokládala, že akorát staví mosty a hloubí příkopy. Nebo říká jiným, jak na to. Vždycky jsem si tak nějak myslela, že jeho práce je „bezpečná“.

Zpět na letiště Hamble jsem se dostala včas, abych stihla vyvednout poslední letadlo. Nový spitfire, který bylo třeba doručit do Chattis Hillu. Let tam trval jen dvacet minut, domů jsem se ale dostávala několik hodin. Už nejel žádný vlak, a jelikož jsem měla poslední let toho dne, nečekali tam už ani žádní jiní dopravní piloti, kteří by letěli zpět, a já se mohla svést s nimi. V deset večer byla mojí nejlepší šancí nabídka jedné umývačky nádobí, která mi řekla, že si můžu půjčit její kolo, pokud jí ho další den před obědem vrátím. Musela jsem ji uplatit svou čokoládovou tyčinkou (za každý dokončený let dostáváme Cadburyho mléčnou čokoládu).

Tou dobou, co jsem dorazila domů, jsem už byla úplně vyřízená. Bylo jedenáct večer a já měla takový hlad, že jsem zhltna i ten nechutný lančmít paní Hatchové (ujistila mě, že to zelené nebyly kopřivy, ale zeli). Ačkoli bylo tak pozdě, velice ochotně mi to znovu ohřála. Pak jsem padla do postele a matně si vzpomněla na Maddie a Jamieho, na novomanžele, kteří byli příliš unavení na to, aby se pomilovali, a stejně jako oni usnula.

Zdálo se mi o té rozbušce značky Rheinmetall. Že vybuchla tomu klukovi v rukou a urvala mu prsty.

Ten sen byl tak živý jako detailní záběry z nějakého filmu. Viděla jsem jen ty jeho ruce, rozevřené dlaně, na kterých ležel lesklý stříbrný válec, zpod něhož vykukovaly jemné kulaté špičky prstů, a najednou to všechno vybuchlo. Hned jsem se vzbudila.

Ten obraz mě děsí. Nemůžu ho dostat z hlavy. Doufala jsem, že na něj zapomenou, když se rozepíšu o té svatbě, že začátku jsem vlastně chtěla napsat báseň, ne? A místo toho jsem psala akorát o bzučících bombách. Právě jsem zjistila, že ta směs TNT, kterou do nich dávají, se jmenuje amatol. Hezký název pro strašnou věc. Možná bych měla zkusit psát básně o bombách.

Rozbuška se stříbrem svítí
bomb je všude jako kvítí
kdo jim odolá.

Fuj. Byla by dobrá, kdybych v ní nechala kus srdce, asi jako „Rozpočítadlo“ Edny St. Vincent Millayové. Ale nechci na to myslet. Drobné jemné prstíky rozervané až na krvavou kost.

Jsem odhodlaná napsat tu svatební báseň pro Maddie. Obávám se, že téma bombardování se do ní nevyhnutelně promítne, ale alespoň už mám nápad.

VÁLEČNÁ SVATBA

(Napsala Rose Justiceová. Myslím, že tato báseň je až příliš vážná na to, abych ji nazývala „Svinková nevěsta“.)

V ledovém koktejlu bouře letní
dva lidé letadlem z oceli letí
z oblohy stříbrem pošíte
k raněji sněhem zaváté.
Letnímu večeru sychravo vládne
pozemní personál sníh jak sklo hrne.
Podrážky bělavou peřinu drtí
zelený koberec pod nimi trpí.

Ten dům snad ani střechu nemá
a sedmý v řadě sněhem se bělá.
Skleněné střípky tabulí
k chodníku zvonivě padají.
Nějaká žena sklo jako sníh hrne
z chodníku pryč, jen ať jim uhne.
Podrážky pekelné zrcadlo drtí
bombami zdeptané sklo krutě trpí.

Zabitých příbuzných jména
zná každá promrzlá stěna
malého kostela z kamení.
Žár v jeho rukou pramení.
Pohár své lásky si společně vypijí
a číši z křišťálu nakonec rozbijí.
Kurážné podrážky, radostné stopy
tancují, nehledíc na žádné střepy.

Je tak těžké vyjádřit, co má člověk na srdci. Samozřejmě že Maddie a Jamie nelétají spolu, vlastně nevím, jestli spolu *vůbec někdy* letěli. A jsem si dost jistá, že od té doby, co začaly létat bzučící bomby, spolu na procházce Londýnem nebyli. Je to myšleno metaforicky. Nikdy to nevyzní přesně tak, jak byste chtěli, a navíc máte vždycky pocit, že je trochu malicherné psát tak lehkovážně o tak vážných věcech.

Teď tenhle zápisník zavřu a půjdu zjistit, jestli se mi podaří zase sehnat Nicka k telefonu, abychom mohli naplánovat náš velký den.

17. srpna 1944

Hamble

Nick je pryč.

Prožili jsme spolu nádherné odpoledne. Přijel sem a půjčili jsme si od Hatchových kánoi a vyjeli s ní po řece Hamble až do Southamptonu. Vzal s sebou láhev šampaňského, kořist z jedné z jeho tajných výprav do Francie. Vypili jsme ho na lodi. Jídlo jsme spíš uždibovali, než abychom se zastavili na skutečný piknik, ty lančmítové sendviče se tak alespoň zdály romantičtější. Zpívali jsme si táborové písničky a na střídačku se učili nové. Ta moje byla:

*Moře už se vzteká, stožár modře bliká,
to nás právě varuje sám svatej Eliáš,
proto každej smeká, na palubu kleká,
mezi zuby drtí otčenáš.*

*Hej! Kapitáne!
Jestli přežijem, tak se nedoplatíš!
Hej! Kapitáne!
Tenhle vrak ti rozbijem a rumu vypijem
sedm galónů, a ty to zaplatíš.*

A Nick zazpíval:

*Do vlasů bláznivej kluk ti bodláky dával,
za tuhle kytku pak všechno chtěl mít,
svatební menuet ti na stýblo hrával:
my dva se musíme vzít.*

Odmítla jsem v tom pokračovat, dokud mi neslíbí, že to nevnímá nijak závazně!

Seděla jsem na zádi a kormidlovala, protože Nick v kánoi ještě nikdy neseděl. Kvůli tomu, že loď řídím já, se choval trochu hloupě. Ze začátku si ode mě *odmítal* nechat rozkazovat a pořád se snažil vstát, když chtěl na něco ukázat, nebo přelézt na záď, aby se dostal k piknikovému koši. Neumí plavat. Vážně jsem neměla chuť tahat ho z vody dřív, než ho políbím na rozloučenou a pošlu ho bůhvíkam. Proč si kluci vždycky myslí, že mají ve všem pravdu?

Ale ne že bych si stěžovala. Protože to bylo *tak hezké*. Nejspíš bych neměla dost odvahy, abych pádlovala až do Southamptonu, ale věděla jsem, že Minna, dcera paní Hatchové, tam matku vyvezla pár týdnů před dnem D, když byl přístav ještě NACPANÝ válečnými křižníky a letadly, a přesto jim to prošlo. A stejně tak i nám. Jenom jediný člověk se obtěžoval tázat, co to tam vlastně děláme. Všichni ostatní akorát mávli rukou a zasmáli se. Ten piknikový koš a láhev šampaňského nejspíš působily jako dostatečně nešpionské atributy. Nick měl na sobě košili RAF a já takový květovaný top, který jsem si vypůjčila od Felicity, a na první pohled bylo jasné, že jsme si vyrazili na rande.

Ten jeden člověk, co na nás zavolal, byl strážník na motorovém člunu. Poté, co nás spatřil, mu trvalo snad celých deset minut, než k nám dorazil, jak přehnaně pomalu se blížil. Musela jsem zabírat vzad jako šílená, jenom abych nás udržela na místě. Chvilí si s námi hrál na výslech a sdělil nám, že v dobách válečného stavu se plavební pravidla na ručně poháněná vyhlídková plavidla nevztahují (nebo něco takového) a že by nám při manévrech nikdo nedal přednost, takže bychom se měli držet stranou.

Pak mým směrem zasalutoval a popřál nám hezký den. Můj nevinný americký přízvuk v případě jakýchkoli potíží vždycky zafunguje!

Pádlovat po Southamptonu nebylo vůbec snadné a ani jsem nepotřebovala varování pobřežní stráže, abych se vyhnula poškozené letadlové lodi, která se blížila k dokům tažená dvěma vlečnými čluny. Dokonce i bez vlastního pohonu za sebou nechávala takové vlny, že to s námi házelo, jako bychom byli na otevřeném moři.

Cestou zpátky nám nad hlavami vzlétla formace tří spitfirů. Nejspíš šlo jen o zkušební let z Chattis Hillu, jelikož většina perutí kolem Southamptonu už byla touhle dobou ve Francii. Ten hluk odrážející se od hladiny byl ale ohlušující. Vší silou jsme zabírali proti proudu, ale netroufali jsme si přestat pádlovat, ačkoli jsme už ztěžka oddechovali a v pažích jsme cítili únavu. Kromě toho nás oba bolelo za krkem, protože jsme nedokázali odtrhnout oči od letadel na obloze.

Bylo to tak *dobrodružné rande!*

Bože, mám Nicka ráda. A bude mi chybět. Cítím se s ním tak krásná a chytrá, když si pohrává s mými vlasy, zatímco chce, abych ho zkoušela z výpočtů směru větru. Je veselý a upřímný, trochu jako malé štěně, ale současně odvážný. Připravený dělat blázniviny jako třeba jít pádlovat mezi válečnými loděmi. Poprvé v kánoji.

Chtěla jsem mu složit něco na rozloučenou, nevyšel z toho ale pravý milostný sonet. Dělán si vždycky příliš velké ambice, a navíc zjevně nedokážu psát O NIČEM jiném než o těch zatracených bzučících bombách. Nejspíš mu to ani neukážu.

PÍSEŇ MODERNÍHO VÁLEČNÍKA

(napsala Rose Justiceová)

Nebe už se vzteká, maják modře bliká,
jestlipak to se svým spitfirem dáš,
proto každéj smeká, na ranveji kleká,
mezi zuby drtí otčenáš.

Hej! Kapitáne!
Jestli přežijem, tak se nedoplatíš!
Hej! Kapitáne!
Tenhle vrak ti seberem a rumu vypijem
sedm galónů, a ty to zaplatíš.

Pročešeme trup,
sedřeme z něj lak,
vyndáme, co vyndat půjde,
bude lehkej jako pták.
Nakonec ho vyleštíme
jak rodinný stříbro.
Vrtuli pak roztočíme
a nad mraky vylétíme
vé jedničku dostihneme
vzdušnej náraz provedeme.

Nebe už se vzteká, maják modře bliká,
jestlipak to se svým spitfirem dáš,
proto každěj smeká, na ranveji kleká,
mezi zuby drtí otčenáš.

Řekla bych, že inspirace je tu zcela zjevná. Nemyslím, že bych byla tak válečná jako Edna St. Vincent Millayová, ale zrovna ona by se z jednání Rose Justiceové, básnířky, měla dost co zpovídat. To ona mě hnala do Evropy! Je mi trochu smutno. Když teď Nickova peruť odletěla, už se nemůžu těšit na další šampaňské. V dohledné budoucnosti mě nečeká nic než lančmítové sendviče. No nic. Zítra zpátky do práce.

19. srpna 1944

Zase se mi zdálo o té vybuchující rozbušce, jen tentokrát ji držel Karl a podával ji Kurtovi. BOŽE.

Vykřikla jsem tak nahlas, že přiběhla paní Hatchová, aby mě vzbudila, načež mě přiměla sejít s ní dolů a dát si šálek čaje. Jsem si celkem jistá, že to musela zavolat tetě Edie, protože když jsem dorazila na letiště, čekala tam na mě kromě mého programu i zpráva, že mě o mém příštím volnu zve na oběd k sobě do Londýna.

Báječná tetička Edie! Už se nemůžu dočkat.

24. srpna 1944

Hamble

Báječná tetička Edie! Báječný strejda Roger!

Poslal mi rozbušku. Členové mojí rodiny jsou naprosto trhlí. Starostliví, ale trhlí. Když jsem tetičce volala, abych s ní domluvila společný oběd, zeptala se mě na ty sny o vybuchující rozbušce a já jí pověděla o těch klucích, kteří si hráli s bombou u kolejí, a ona to musela říct strejdovi Rogerovi. A jeho řešením mých zlých snů bylo poslat mi rozbušku z jedné německé bomby. Rozebranou, zespodu k ní byl připojen časovač, který oddaluje výbuch. Nešlo o rozbušku z bzučící bomby, ale o „Typ 17 z dvousetpadesátikilové nevybuchlé nálože“, kterou někdo před pár lety úspěšně rozebral, aniž by se přitom vyhodil do povětří. Strejda Roger mi ji poslal spolu s nákresem a poznámkou o tom, jak „demystifikace“ něčeho zmírňuje strach. Nejspíš jde o to, že když víte, jak něco funguje, zdá se vám to najednou méně hroživé. Asi jako když jsem brávala kamarády ze školy létat, aby se toho přestali bát.

Poslal mi ji na letiště a šlo o tak zvláštní zásilku, že nezůstala bez povšimnutí. Zajímala *úplně každého*. Samozřejmě že nikdo rozbušku ještě v životě neviděl. Dost pochybuju, že je vůbec legální, abych něco takového měla. Felicyta se pochopitelně zajímala, kde ji strejda Roger vzal, na což jsem jí nedokázala odpovědět. A Maddie ji snad desetkrát složila a znovu rozebrala. Je do mechaniky úplný blázen. Felicyta dlouho nic neřikala, jenom sledovala,

jak si Maddie hraje s elektromagnetickými relé. (I já to pozorovala, dívala jsem se na její drobné rychlé prstíky s francouzským zlatem a sytě červeným blyštivým rubínem a smutně jsem si říkala: Tak teď se mi začne zdát, že prsty vybuchují Maddie.)

Felicityta se najednou nenávistně zamračila. „To by mě zajímalo, jestli by ji šlo použít do nové bomby.“ Její srdce je ve Varšavě a bojuje spolu s polským hnutím odporu.

„A svrhnout ji zpátky na továrnu, kde ji vyrobili,“ vylepšila jsem to.

Maddie i Felicityta mi věnovaly takové zvláštní lítostivé pohledy. *Ty hloupá americká školačko*, přesně to říkaly.

„V jedné z německých továren na munici pracuje moje sestra,“ podotkla Felicityta chladně. „I moje máma. ‚Politiciční vězni‘ – to je německý výraz pro ‚otrockou práci‘. Jsou v jednom koncentračním táboře.“

Trapné na tom bylo, že o tom už jsem věděla, tedy tak trochu. Ale jistě že mi to nikdy celé nedošlo. Každopádně fakt, že jsem hloupá americká školačka mi skýtá možnost klást zcela otevřeně a zvláštní otázky. A když už jsem do toho stejně šlápla, tak jsem pokračovala.

„A co to vlastně je koncentrační tábor, Fliss?“

Pokrčila rameny. „Takový vězení pro civilisty, pro všechny, kteří se Němcům nezamlouvají. Pro Poláky, protože to jsou Poláci, pro Židy, protože to jsou Židi. Pro mou mámu, protože nějakému Židovi dala deku. Pro mou sestru, protože německým policajtům řekla, že to od ní bylo správné. Lidi mizí v jednom kuse a člověk už se o nich nikdy nedozví.“

„Ale jak víš, kde tvoje rodina je?“

Felicityta hovořila dál klidně a pořád se tvářila, jako že přitroublí cizinci si zaslouží trochu víc trpělivosti. „Táta dostal před dvěma lety pohled od sestřenice umístěné ve stejném táboře. Dovolili jí požádat ho, aby jí poslal balíček s jídlem, a ona mu napsala, že mámu i sestru viděla živé.“

Něco takového si nedovedu ani představit. Felicitytina matka a sestra jsou nezvěstné už *dva roky*. To o tom Maddie mluvila ve

vlaků. Že ještě horší, než když vám řeknou, že někdo zemřel, je *nikdy se nedozvědět*, co se s ním stalo.

Chápu, proč je Felicyta pořád na všechno tak naštvaná.

„A jak se podařilo uprchnout *tobě*, Fliss?“

Stiskla rty a trochu lišácky se pousmála. „Ukradla jsem letadlo. Dobře, bylo to moje letadlo, ale musela jsem ho ukrást! Když k nám Němci vtrhli, zrovna jsem vezla nějakou zásilku pro polské vzdušné síly. Věděla jsem, že všechna letadla buď zabaví, nebo zničí, tak jsem si ho nechala pro sebe. Letěla jsem do Francie. Trvalo mi to tři dny, letěla jsem hlavně za soumraku a přes den letadlo schovávala po lesích. Tehdy byla Francie ještě svobodná...“

To muselo být v roce 1939. To mi bylo třináct. A teprve jsem začínala chodit na střední. Nevěděla jsem *zhola* nic o dění v Evropě nebo kdekoli jinde, znala jsem to jen doma, na Justiceově letišti v Mount Jericho v Pensylvánii, ve středu známého vesmíru.

O Felicytině sestře jsem už něco věděla, jenom jsem zapoměla, že jsem to slyšela. Stalo se to hned poté, co jsem dorazila do Hamble. Seděla jsem ve velicím středisku spolu s pár dalšími děvčaty a čekala, až nám rozdají denní rozvrh. Jako nováček jsem se styděla a cizí lidé mě znervózňovali, a tak jsem se držela stranou od ostatních. Bylo to ještě před tím, než přišla Celia.

Jelikož jsem si s nikým nepovídala, poslouchala jsem puštěný rozhlas. Běžel nějaký nechutný pořad o jednom vězení v Německu, kde provádějí lékařské experimenty na polských věznicích, výlučně na ženách, hlavně studentkách. Rozřezávali jim nohy a rány infikovali gangrénou, aby simulovali stělná zranění, a mohli tak „ve jménu lékařské vědy“ hledat léčbu pro německé vojáky zraněné na východní frontě. Hlasatel BBC četl nekonečný seznam jmen, která si tajně zapamatovala bývalá vězeňkyně, když se dozvěděla, že jí mají propustit. Zajímalo mě to, protože žena, která si ta jména zapamatovala, byla americká občanka. Znělo to všechno tak závažně, že nešlo neposlouchat, ale bylo to tak strašné, že jsem tomu nedokázala věřit. A taky jsem to řekla nahlas.

„Tohle musí být propaganda!“ vybuchla jsem tehdy. „Vy Angličani jste stejně špatní jako Němci!“

„Měla by sis přečíst *Guardian*,“ řekla mi Maddie. „Všechno není propaganda. Zprávy z koncentračních táborů jsou čisté zlo.“

„Infikovat holky gangrénou?“ namítla jsem. „To je, jako byste se nás snažili přesvědčit, že Němci jedí děti!“

V tu chvíli Felicyta praštila hrnkem takovou silou, že rozbila podšálek vejpůl, a vylétla ven z místnosti. Práskla za sebou dveřmi, až se otrásla podlaha.

„Její sestra je v německém koncentračním táboře,“ vysvětlila mi Maddie klidně. Pak obrátila svou pozornost zpět k novinám, aniž by se na mě jedinkrát podívala. „A Felicyta věří, že Němci skutečně jedí děti.“

To se stalo před třemi měsíci.

Začínám chápat, proč polští piloti Němce tak fanaticky nenávidí. Ještě štěstí, že nemám takové to „staré dobré pensylvánské holandské jméno“, jako třeba Stolfuss nebo Hitz nebo Zimmerman. Felicyta netuší, že mé prostřední jméno je Moyer, matčino rodné příjmení, ani že můj děda pořád občas mluví zastaralou pensylvánskou němčinou. Nikdy jí to neprozradím.

Nemůžu uvěřit, že jsem v Anglii teprve tři měsíce. Zdá se mi to jako věčnost. A přitom se mě válka v podstatě ještě nedotkla. Neztratila jsem ani snoubence, ani nejlepší kamarádku, ani matku, ani sestru. Nejsem v exilu. Stále mám domov, do kterého se můžu vrátit a kde na mě někdo čeká. Mám tetičku, která mě vezme na oběd do Ritzu, a strejdu, který mi posílá rozbušky!

Ale jsem strašně ráda, že Kurtovi a Karlovi je jenom deset, takže jsou příliš malí na to, aby je odvedli do armády, a zůstávají v bezpečí doma v Pensylvánii.